Ч. 264 (11.515). Львів, вівторок 27. листопада 1928. Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem Рік LXVI.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ:
Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло", Львів.
Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА:
Місячно: в краю 4·50 зол.
За границею:
В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. — Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

Зміна курсу в Англії.

Львів, 26. листопада 1928.

Під тим заголовком поміщена в „Берлінер Тагеблят-і" (ч. 552 з 22. ц. м.) передова статтія льондонського кореспондента цього впливового щоденника, д-ра Курта фон Штуттергайма. В статті порушено такі глибокі проблеми англійської політики, що з ними варто познакомити і наших читачів.

Москалі (себто большовики), яких — як каже д-р Штуттергайм — уважають в Льондоні народом божевільних, поступають у своїй політиці з залізною льогікою і послідовністю, незалежно від того, як хто на їх політику дивиться. Натомісць Англія, забороло второпности і здорового людського розуму, веде з року на рік і з дня на день політику, яка для психоаналітика чи не інтересніша, як для політика. Бо що Англія робить? І на Балкані, і над Райном, і в справі репарацій, і в справі розброєння, і в кінці в справі свого знаменитого фльотового договору вона поступає так, якби свому французькому приятелеві записала тіло й душу, якби звязалася з ним на життя і смерть. Не дивно, що пересічний обсерватор життя міркує собі, що Льокарно вже не істнує, а його місце заняв англійсько-французький любовний союз.

Розуміється, в Англії будуть виступати проти таких міркувань з цілою силою. Найзавзятіше, очевидно, сам Чемберлен, який просто відходить від себе, коли тільки вчує обвинувачення, що він зрадив Льокарно. Бо на його думку офіціяльна англійська політика є в найбільшій згоді з льокарненськими пактами і працює постійно під прапором Льокарна. Та що з того, коли ця політика не робить того доброго, яке вона робити хоче, а зате робить зло, якого вона не хоче?

Представивши дальше, як від цієї політики терпить Німеччина, головно що до репарацій і в окупованій райнській смузі, д-р Штуттергайм переходить до характеристики англійської політики і її внутрішніх противенств, при чому зачинає від акторів. На його думку нинішнє французьке міністерство закордонних справ представляє собою значно сильнішу духову потенцію, як англійське. І ось виходить таке, що Франція веде свою політику щодо Німеччини правицею, натомісць Англія — лівицею, себто те, що для Франції є основною проблемою, є для Англії тільки одною з багатьох проблем. Розмахові й енергії французького партнера в Льондоні не дорослі. Тому нині уступають там в одному, а завтра в другому — а все для любого сусіда, в тій надії, що обезброєна Німеччина буде сидіти тихо і спокійно.

І хто знає, як довго ще Англія булаб поддавалася перед зручною французькою політикою, якби не той нещасний фльотовий пакт, що поставив на ноги проти Англії просто цілий світ, в першу чергу вже давна розгнівану Америку. Фатальний крок англійського уряду, спроби затаїти цей пакт — все те довело до того, що в цілій Англії стали себе питати, куди веде велику імперію ославлений британський політичний геній і що з того вийде. Не треба й казати, що опозиція дістала ось так знаменитий атут у руки, який і використає як слід при недалеких виборах. Автором цього фльот. пакту і тим, що за нього відповідають, не поможе вже очевидно й заява уряду, що цей пакт більше не істнує, що його зложено до актів. Тимбільше, що причин до невдоволення у теперішнього уряду є багато більше. Зрештою справа фльотового пакту з Францією мусить виринути по якомусь часі знову на поверхню політичного життя.

В останньому часі англійський уряд пробує показатися супроти Франції дещо впертим. Не лишсеж сповняти без ремствування кожну французьку забаганку і давати печатку на все те, що собі Франція напише... Навіть більше! Англія зігнорувала повною мовчанкою предложення Бріяна: вести спільну політику також без фльотового пакту. Чи це легкий поклін у сторону третього льокарненського партнера й одночасно показування плечей Франції? Мабуть так! Чи разом з тим започатковано в Англії зміну політичного курсу, і в якому напрямі — покажуть найближчі місяці.

Слона не помічаємо...

(Від нашого постійного кореспондента.)

Луцьк, 22. листопада 1928.

„А слона й не зауважив" — безсмертний вираз байкаря. Особливо він підходить до нашої славянської, а в першу чергу — української вдачі. В найбільшій же мірі він є „рідний" нам, українцям північно-західніх земель, припечатаним впливами російської культури.

Зробити з мухи слона, а справжнього слона не примітити — це наша вроджена спеціяльність. Воювати з комарем і вскочити вовкові в пащеку — це наша повсякденщина. Будувати хрустальові замки й не завважати, що через дах на голову капає — це наша найулюбленіша робота. Сперечатися про форму чарки й не спостерігти в ній отрути — це сама наша природа.

Щоб дошукатися причин цеї риси нашої вдачі, трebа булоб написати спеціяльну розвідку. Не ставимо собі такого широкого завдання. Нашою метою є дати кілька прикладів одього „незауважування слонів" нашого життя, а в першу чергу тої отрути, що нищить наш національний організм.

I.

В Америці введено протібіцію. На цьому грунті повстала глибока, запекла боротьба. Все населення Злучених Держав поділилося на два табори: „сухих" і „мокрих". Держава зорганізувала величезний апарат для боротьби з алькоголем і кинула на неї кольосальні гроші. При останніх виборах президента „сухість" та „мокрість" були одними з головних атутів. Перемогли вороги алькоголю: вийшов Гувер.

Скільки вже писалося в наших часописах про цю запеклу боротьбу. Але чи виявлено в нас дійсне зацікавлення до неї? Чи не частіше ми чули іронічні завваження з приводу американської протібіції. Більше — якесь скрите задоволення, коли „природа" ставила „сухим" перепони, а зручні люди допомагали покривдженим аматорам горілочки.

Ми все це запримітили. Одна лише „слон" пройшов повз нашу увагу: мета оздоровлення громадянства шляхом рішучого усунення алькоголю. Тим менше ми зауважуємо цього „слона" в собі, того він набрав уже застрашаючих розмірів: наше населення на північно-західніх землях буквально затроюється алькоголем. Перед війною тут лише в певних пунктах були т. зв. „монопольні лавки", ... стерли з лиця землі колишні польські шинки. Тепер нам повернено ці шинки, тільки в іншій формі.

„Пиварні", в яких завжди продають пиво, а під полою — горілку, насідають на наші міста й села, як десять тисячоголова пожежа. Статистика вказує [illegible] „напаливків"

проходить величезні міліони наших селянських грошей. В дійсности — вони значно більші. „Пяний" бюджет не викликає жадної реакції. Нищення народнього здоровля й добробуту ніхто не помічає.

Про успішні розміри цих „культурних" впливів можете судити на підставі таких дрібниць: у Луцьку на одній лише вул. Болесл. Хробр. є кілька десятків пивирень, у них завжди можна дістати „білої". Є випадки, коли селяни на весіллі пропивають пів морга землі. Недавно в одному селі луцького повіту пяніки „зірвали" забаву в „Просвіті". На просвітянських виставах, кооперативних та інших зборах пяніки-бешкетники є справжньою єгипетською карою. В тих місцевостях, де зачинено „Просвіти", зліквідовано пласт та ставляться перепони кооперації — молодь страшенно пиячить. Бо лише на пиячці збори не треба брати дозволу. Нарід наш затроюється не тільки „по закону", але іноді й „протизаконно" — самогоном.

Фізичне винищування й моральний розклад на грунті пиятики набірає таких розмірів, що нарешті цього „слона" повинно запримітити наше громадянство.

II.

Сектярство з його страшними, дегенеруючими проявами — це другий „слон", якого неначе не помічає наше громадянство. Уявіть собі картинку. На Ковельщині, де „Просвіта" зачинена, темне, як ніч, село. Сектярі, що ні звідки не одержують ні одного проміння справжньої освіти, доходять до масової психози. Видаючи дикі звірячі звуки, кажуть, що на них зійшов Дух Святий і вони говорить ріжними мовами. Напів-божевільні, розхристані, з криком вибігають на вулицю: „Йдім зустрічати Христа"; при цьому бють „невірних". Недавно один такий „святий", у приступі психози, вбив кількох людей, а при слідстві заявив, що зробити це наказала йому „вища" сила.

Треба зазначити, що сектярство, яке все ширше охоплює Волинь, не зважається на ніяке невдоволення й тому впливів ширших перешкод не зустрічає. І церква ширяться, нищучи душу нашого народу. Ширить її „русские люди", вірні слузі. Тому це масове божевілля не викликає такого рішучого протидіяння, як напр. „вредная для русскаго государства" українізація.

З національного боку сектярство є надзвичайно шкідливим. Маємо там, що воно в певній мірі руйнує народню побожність, а через свою „запопадливість" [illegible] приймує русифікацію, усуває з побуту українську народню пісню (не дозволяється співати світських пісень), розбиває громаду (відсуваються від „невірних")

і відтягає селян взагалі від національно-громадського життя.

Очевидно, цей розклад нашого національного організму йде на руку тим, що хочуть займати наше місце згідно з поміслами кольоніяльної політики. І цей „слон" проходить якось мимо нашої свідомости.

III.

Деякі наші „вищі політики" з приємністю спостерігають, як ростуть „наші" міста. Дійсно, волинські міста відбудовуються й досить помітно розростаються.

І знов ми бачимо комашку, а „слона" не зауважуємо. Цей зріст міст йде коштом соків нашого села. Додаймо: міста майже цілком чужонаціональні. Кожна цеглинка нового міського будинку є видертим з рук нашого народу добром. Волинський міський крамар — це страшний хижак, апетити якого не знають меж. Сьогодні в загальному підсумкові життя, напр. у Луцьку чи Рівному, вже майже дорожче, ніж у Варшаві.

За цю можливість товстіти коштом маси хижак цей платить чистою монетою: грунтовно змінив мову й робить денаціоналізаційну роботу дуже совісно. Польську мову ввів скрізь: в родині, в крамниці, на вулиці. Як у казці „з тисячі й одної ночі": протягом кількох років коштом наших мас перетворив „російське" місто на „польське".

Кожна міська крамниця стає джерелом національної отрути, яку наші „миро"-політики пють іноді залюбки. Не червоніючи й не згоріючи від сорому, наші стопроцентові українці, переступаючи пороги крамниць, цілковито забувають свою рідну мову.

Ми помічаємо доми, вулиці, крамниці й т. п. Не зауважуємо лише одного, — що все це не наше, між тим як колись було наше. Гірше: нічого не робимо, щоб повернути собі колишнє добро. Кажу про торговлю, яка під цей час є не тільки засобом нашого економічного обезсилювання, але й денаціоналізації.

Ніхто, гадаю, не буде мене підозрівати з неприхильности до кооперації. Вірю в її велику ролю серед нашого народу. Але разом з тим переконаний, що саме кооперація не в силі повернути нам місто. В цьому поході повинні взяти велику участь українські індивідуальні та спілкові торговлі. На жаль, наш українець, а особливо інтелігент цурається торговлі, як заняття, що його може понизити. Він йде на чорну роботу, в найми, аби не торгувати.

На цього „слона" повинна бути звернена належна увага.

В. Островський.

По широкому світі.

Китай виплатив досі Франції 30.000 дол. на рахунок відшкодування за втрати, які мала вона підчас подій на Нанкіні.

Черчіль відповів офіціяльно в парламенті, що Англія не гадає зрікатися тих довгів, які їй винна Росія.

Кандидатом на німецького амбасадора в Москві є директор „східного відділу" у м-стві закорд. справ, Дірксен.

Греція підпише у найближчих днях договір з Югославією.

У Константинополі кінчать переговори про викуп англійським урядом багдадської залізниці.

30 німецьких інженерів мали би виїхати на ріжні залізничі становища до СРСР, щоб торговельні переговори скінчилися з успіхом.

На прикордонній смузі Індії та Афганістану повалені завертілими [illegible] особою Аманули.

Закордонний політичний огляд.

Світова політична рівновага. — Її нинішні нариси. — Британія-Европа тут — Америка-Росія-Китай там? — Тихоокеанський політичний вузол.

Берлін, 22. листопада 1928.

I.

В сучасім політичнім світі відбувається незвичайно цікавий процес. Оце перший раз в історії людства твориться прямо щось таке, як **світова політична рівновага**. Те, що ми вчора розуміли під „світовою" рівновагою було тільки білансом міждержавних сил в европейській політичній системі. Але незвичайно зросли в останніх десятиліттях політичні домени. Америка, Британська Імперія, СРСР, Европа, Східна Азія — ось сучасні політичні одиниці, цілі політичні континенти, що мусять скорше чи пізніше увійти в стан політичного взаїмоврівноваження, так, як змислом довоєнної політики було вдержання такої рівноваги поміж державами: Англією, Францією, Росією, Німеччиною й Австрією. Справджується в розвитку сучасної історії т. зв. „закон геополітичного зростання простору". Ми бачимо на початку історії людства месопотамську „світову" політичну систему. Потім: середземноморську римську державну систему. Потім: европейський політичний комплекс. Потім: атлантійську, евроамериканську систему. Нині-ж переживаємо творення остаточної, гльобальної т. зв. „тихоокеанської" політичної системи. Зі зростом політичних просторів мандрує — як бачимо — теж політична точка тяжости світа. Щойно тепер можемо з правом говорити про початок дійсної, генетичної, взаїмозвязаної світової історії, бож ота історія, якої нас вчили вчора, була по суті тільки політичною історією одної тільки Европи. Правда, ще вчора істнував поза нашим континентом цілий ряд культурно-політичних одиниць й хоч був поміж ними всіма певний контакт і взаїмообміна духових і матеріяльних дібр, то цей контакт був ще настільки слабий, що про їх гльобальну **долеву** взаємозалежність не могло бути мови. Але та взаїмозалежність зробилась у світі після останньої війни й рапідного розвитку техніки — зловіщою дійсністю.

II.

Ще всі маємо перед очима той уклад політичної рівноваги в Европі як він зарисувався після Віденського Конгресу в 1815 р. і після Берлінського Конгресу в 1878 р. Особливож після повстання сильної бісмарківської Німеччини пройшло ціле десятиліття заки знова викристалізувався цей уклад сил, що істнував до 1914 р. — і що цей 1914 р. викликав. Рік за роком і крок за кроком, щораз виразніше зарисовувались контури будучого поділу Европи. Нині так само поволі але щораз виразніше усталюється політичний біланс пятьох основних сил сучасного світа, виловлюються контури майбутніх світово-політичних вязань. Перший крок в цьому напрямку зробила Англія пацифікуючи по свойому Европу. Нарешті-ж франкобритійський союз більше-менше виразно уставив вісь сил по тім боці. По другім боці Америка зближується до СРСР, також до Китаю. Контури цього протилежного бльоку ще настільки невиразні й плавкі, що формально, офіційно нічого про його ще не можна говорити. Америка-Росія-Китай, це, щоби так висловитися, тільки „союзники в потенції". Хоч ще формально не накреслений, цей союз відчувають на франко-британськім заході тим більш гостро, інстинктовно.

III.

Ґенерал Гренер „вимусив" на німецькім райхстагу панцирник? Поль Бонкур уступив зі свого поста як представник Франції перед Лігою Націй? Льойд Джордж далі атакує британський консервативний уряд? Пуанкаре утворив новий кабінет? Не хочуть стихати голоси про польсько-румунський пакт? Репарації? Зброєння? Райнлянд? Усе це річи емінентно европейського політичного типу. Вони цілковито не вичерпують справжньої політичної проблематики сучасного світа. Є річи і люди в Европі може замало знані, що задля них варт не менше хвилюватись як задля польсько-румунського пакту. Останній економічний звіт Ліги Націй приносить звістку, що пацифічна (тихоокеанська) торговля перевисшила оце уперше в господарськім 1927-28 р. атлантійський торговельний оборот. Що це значить? Зміняється сцена, що по ній розграється доля людства? Почне хіба нилом припадати призвична нам европейська історична декорація? Мабуть так, — коли вірити тим симптомам, що зявляються на тихоокеанськім просторі.

IV.

Сінгапур — Панама ось два геополітичні центри, що довкруги них починає вертітись доля світа, так як ще вчора кружляла вона довкруги Ґібральтару-Суецу. Сінгапур-Панама ось двоє воріт, що від сходу і заходу щільно замикають дорогу до Пацифіку. Але до цього Пацифіку звертаються теж найбогатіші на землі геополітичні простори. Сибір, Китай, Малаї, Австралія, Полінезія, Чіле, Колюмбія, до певної міри Арґентина і Бразилія, Мексик, Злучені Держави, Канада — ось вінець „країн будучности". Можливість доступу до них варта богато. А доступ до них веде тільки з Пацифіку.

Для того міцно сидять над Панамою американці. Дві треті своєї воєнної фльоти вони тримають на американськім пацифічнім побережу. Взагалі-ж ота їх воєнна фльота!... Ще недавно вона була звернена обличем до сходу, до Европи. Аж доки Европа не замінилась в румовище. Потім станула фронтом до Південної Америки. Аж доки латинська Америка — за протяг 5 літ! — не зробилась кольонією американського капіталу. Ілюстрація: за тих 5 літ британські капітали в латинській Америці стопились зі 100 проц. на нецілих 30 проц.! Але вже пересувається точка американської тяжости з півдня на захід, на Пацифік. Зі стаціонуванням 2/3 америк. фльоти на Пацифіку, янкі розбудовують пристань Перль-Гарбур на „Ґібральтар Сходу". Через Гаваї-Филипіни йде головна ударна лінія американської експанзії на Австралію, Китай, Япан, Сибір! Дипльоматична нота за нотою, позичка за позичкою, один корабель за другим, — поволі і систематично розбиває янкі британське й япанське панування на тім просторі.

На протилежнім боці сидять над Сінґапуром британці. Втиснені поміж американсько-російський фронт, вони за ціну французької гегемонії в Европі (дивись: франкобритійський пакт) ставлять на европейсько - російськім фронті на сторожі французів, щоби звільнивши ось-так руки, могли в кожній хвилі кинути усю свою морську силу там, де почнеться змагання за панування над світом.

V.

З недовірям і взаїмним підозрінням лежать проти себе дві найбільші мілітарні сили світа. Одна вже має за спиною своїх союзників — друга не дуже їх поки що потребує. Але глядить скрізь, кого в разі потреби найкраще вибрати. Росію? Німеччину? Обох разом? Япан? Але тимчасом поміж ними пробуджується щораз більше одна велика нація, що теж заточе сказати в отсій тихій поки що, але уже доволі завзятій борні своє слово. Китай! Або радше: жовта раса. Але не знати, чи Китай з власних сил піднесеться до висоти Япану, чи Япан опанує Китай. Так чи інакше — завдяки ворожнечі білих людей поміж собою, — від побіди до побіди йшла національна китайська революція. В долині Янґ-Тсе, із дивачного змішання соціялізму, націоналізму й демократизму повстає й щораз виразніше оформлюється політично нова нація, „нова" в змислі допасовання себе до світово-політичного окруження. Війна їй показала, що під тонким лаком христіянства і моралі в білій людині криється варвар, такий сам як і в жовтій, варвар, що від жовтого ріжниться тільки своїми кращими технічними засобами. Наче з під землі виростає китайська велика індустрія, фабрики зброї, залізниці. Побачивши, що білу людину можна побити і знищити — а було на що дивитись в часі великої війни — вони, так як вчора англійці зняли німецький стяг в Кіоу-Чоу, завтра знявли англійський з Ганкау. Безкарно! І чим глибше буде вкорінюватись в жовтих душах думка про релятивну вартість білої людини, тим проблематичнішою ставатиме контроверса білих людей за Пацифік. Ось-так, здається, що без них — тихоокеанського політичного вузла не можна буде розвязати.

Зенон Пеленський.

Спішіться з вплатою членських вкладок до Т-ва „Просвіта". Нехай ні одного не буде між нами, який не став би в ювилейному році його членом.

МИХ. РУДНИЦЬКИЙ.

Мистець драматичних пружин.

З нагоди смерти Г. Судермана.

Критика похоронила його давно. Критика, що за всяку ціну хоче дати доказ, як інтеліґентно передбачує завтрішні течії та ідеї, не могла йому вибачити, що він завоював найхимернішу царівну: публику. Якби Судерман був парижанином, він мав би свого Сарсея, який напротязі 40 літ товкмачив би у своїх рецензіях читачам, що театр — єдина царина літератури, де публика є критиком, що має перше та останнє слово. Песа, яка не збирає оплесків і не захоплює своїми ролями акторів може бути навіть як „Фавст" — ґеніяльним твором, а лишається на вік на-пів схибленим плодом.

Ті самі причини, що заважили на незвичайних успіхах Судермана у театрі та книгарні, склались одночасно на суворий осуд критики супроти нього. Він почав писати у добі боєвих змагань за нові творчі шляхи. Німеччина за прикладом Франції, Росії та Скандинавії хотіла підійти ближче до „дійсности", себто чомусь змальовувати її найтемніші сторінки та найбільше болючі рани. Цей натуралізм чи реалізм, що ще раз накликав до „голої природи", відкрив душний великоміський крутіж як джерело натхнення.

Імена Золі, Достоєвського та Ібсена вимовляли як пророків. Додайте до цього ще пів десяток інших, ще більше розбіжних: таких жерців „чистої краси" як Уайльда та Фльобера, моралістів і шукачів правди як Толстого та Стрінберга... Який хаос!

Судерман, від першого свого літературного виступу, мав у собі рівновагу письменника, який знає, чого хоче і який не хоче шукати ніяких нових правд. Він задовольняється хистом, що дає йому змогу відріжнити „два світи" — старий і новий, добути з кожного актуальні ідеї та типи і звязати їх в однім хвилюючім малюнку. Міщанський сентименталізм, революційний патос, привязання до старих тривких форм життя і розуміння нових духових потреб — усе це він показує поруч себе, не беручись їх поглиблювати ні давати розвязки. Ця мішанина життя та літератури, крови та чорнила, дійсних соціяльних пут зі сценічними шнурками, справжніх почувань і режісерських ножиць захоплювала авдиторію і дратувала критику.

Публика любить, коли має почування, що розуміє вповні автора, ще й може знизати себелюбно плечима, що він не є глибший від неї. Критика не любить, коли автор не хоче сказати чогось більше, ніж сказав. Нещастям Судермана було те, що він мав суперника-ровесника Гавптмана. Гавптман стояв завсіди на першім місці як „національний" поет, що має вживляти ґеній нації. Він творив по лінії надій свого загалу: шукав величніх сюжетів, далекосяжних символів. Нині бачимо, що це було понад його сили. Невдачі Гавптмана є більші як Судермана, бо більші були його силкування. Та хто зна, чи Судерман у своїй „міщанській" ідеольоґії виявив більше наївности та банальности, як Гавптман у своїх тирадах „Затопленого дзвону", символах з „Піппи", псевдо-фільософічних повістях та намірених епопеях...

Судерман був прицілом молодого покоління, що вважало своїм обовязком зазначити свою „революційність" новою літературною формою, хоча би у чудернацьких вихилясах. Альфред Керр, що роками як авторитет у театральних справах „нищив" Судермана за відсутність глибини, пише донині істерично-кавярняним стилем анархіста в студентській пелерині, яка може сховати під свій покров „і не такі" величини. А проте коли неодна песа Гавптмана провалилась невідкличчно при всіх зусиллях і коштах найбільших державних театрів, коли навіть десятки пес „модерної" школи (в роді театру Ведекінда) тратило з роками свій запах новини, пів тузина пес Судермана належить майже досі до репертуару театрів усіх країн, мов деякі песи Дюма або Сарду.

Не є це дуже високий літературний рівень. Та не забувайте, що театр, який має найсильніші засоби безпосередньо захопити якнайбільшу масу людей, перестає жити з хвилиною, коли перестає захоплювати збірну авдиторію. Вже нині деякі песи Ібсена з домішкою своєчасної фільософії томлять тому, що ми передбачуємо їх висновки. Судерман не скривав у „Чести", що зробила його славним, ниток запозичених з Ібсенівського механізму. Лише він привязав їх до пружин, які піднімають фотель театрального глядача.

Найбільшим осудом таланту Судермана був комплімент, що він майстер у технічній будові пес і повістей. Цим хотіли сказати, що він уміє прибирати ляльки, знає, коли виводити їх на сцену і як ними рухати. Хто не здобуває симпатії для письменника самою думкою про його „ідеї", а вміє відріжнити в книжці живу постать від паперової, цей не погодиться ніколи з цим осудом. У літературній спадщині Судермана нема більше паперових людей, як у новій німецькій драмі, що пішла за новими експериментами як зворушити, схвилювати та зацікавити публику.

Вся молода німецька література, що мала глумливу усмішку для сценічного штукарства Судермана могла в нього вчитись французької легкости, що вміє ідеї надати закінчену форму, згідну з наміром автора. Найкращі спроби німецької повісти перед Судерманом нездужали тою самою органічною хибою: недостачею композиції. З усім тим: чи можемо ми нині відпекатись справді глибоких зворушень, які зринали над сторінками „Куми Журби" майже спорідненої своїм враженням з „Вікторією" Гамсуна, над „Весіллям Йолянти" і над „Великою піснею"?

Можливе, що цих кілька слів напів недоброхітної оборони автора „Нехай живе життя" не є без несвідомого впливу сучасного всевладного, на-пів сумнівного, мистецтва: кіна, де таку велику ролю грає „драматична пружина". Може примішалась до цього й занадто рідна туга за тим, що і для нас є найбільше недосяжне: за легкою, літературною формою, що переходить усі кордони і підбиває всяку публику, не тільки рідну.

Мати свого Ґетого та Шевченка це одна міра культури. Мати свого Судермана це інша, неменша. Бо появу Шевченка можна пояснити як рідкий випадок без зусилля нації; талант Судермана є доказом культури, що вміє користати з одної з найпевніших запорук розвитку всієї нації: зі здобутків чужої культури та чужої творчости.

З голосів польської преси.

На маргінесі польських свят 22. листопада у Львові.

Львівський польський соціял-демократичний щоденник „Дзєннік Людови" з дня 23. листопада ц. р. приносить передову статтю, присвячену річниці 22. листопада 1918 р., коли то поляки заняли Львів. В статті читаємо:

„Перед кількома днями ціла Польща обходила десятиліття незалежности, нині Львів знов обходить десятиліття річниці, теж звязаної з незалежністю. Є це свято льокальне, свято усунення українців за рогачки міста, по стріляниві з завулків, по бомбардуванню домів і людей з гармат, уставлених на Високім Замку або на Цитаделі. Львів нагло в морозний листопадовий ранок почув себе вільним, увільненим. Чи цей день становить направду епохальну подію в історії останніх літ? І чи річниця того дня повинна бути святкована так радісно, врочисто як напр. річниця проголошення незалежности Польщі? Ось питання, над якими варта саме нині призадуматися. Передовсім пару історичних пригадок. „Малопольска Всходня" кривавилася в 1918 і 1919 р. ще довгі місяці, заки остаточно зліквідовано боротьбу на її просторах. По звільненні самого Львова, тутже за його рогачками кипіли без перерви завзяті бої. Але місто, незважаючи на те, що було позбавлене води і світла, жило відносно спокійно. Одначе той спокій не тривав довго, бо вже кілька тижнів пізніше почали з недалеких українських позицій падати гранати і шрапнелі, жертвою яких падали сотні і тисячі людей і майно людське. Ніхто не знав ні дня ні години. Такий стан відносно Львова тривав майже без перерви аж до Великодня 1919 р., але „Малопольска Всходня" була ще довго в огні боротьби, яка закінчилася десь аж в половині 1919 р."

„Але скажім, що дата звільнення Львова має творити немов би символ „визволення зпід нападу українців", то чи треба нам для зазначення цього аж таких свят? Українські шовіністи на кожному кроці підкреслюють, що є в стані війни з Польщею. Кажуть про те в своїх меморіялах, в своїх скаргах перед міжнародне форум, у часописах, актами саботажів, політичними атентатами і т. д. А хибна політика рішаючих чинників супроти української національної меншости не вспіла засипати пропасти між обома народами, над поглибленням якої працювала колись Австрія. За десять літ не зроблено нічого, щоби воюючому українському націоналізмові відібрати аргументи проти Польщі в його агітації серед українських мас".

„Чи в такій хвилі, коли слушні домагання українського народу не є вповні заспокоєні — чи радість вільного народу з причини відперти нападу може бути незаколочена? Безперервний стан напруження між польською і україн. суспільністю повинен раз нарешті щезнути. Не можна допустити до того, щоби далі роздрапувати рани, пороблені собі взаїмно обома народами, щоби далі на тій цілій частині краю, пересиклій братерською кровю жирували і святкували тріюмф два націоналізми, не оглядаючись на величезні обосторонні шкоди, взаїмно собі заподіяні. До голосу повинна прийти розвага і почуття конечности творення форм співжиття, повинно прийти протверезіння, конечне для обох народів. Добра воля обох сторін може тут положити угольний камінь під польсько-українську згоду і під майбутнє оформлення відносин між обома народами. На порозі другого десятиліття є це нашим найглибшим побажанням".

Хто знає добре всю історію пепеесівської політики від 1918 р. по нинішній день не тільки у Львові, але й у відродженій Польщі цей не подивується цій черговій пепеесівській облуді. З наведеної статті ця облуда пробивається аж надто яскраво. Ті, що були тут, на львівському ґрунті і в 1918 р. і пізніше, непримиримими і нетерпимими супроти українців, намагаються нині вдягати на себе тогу Пилата та при допомозі фарисейства і пилатівського вмивання рук заперечити відповідальність за свої вчинки на інших. Але [illegible] засхлая! [illegible]

Шовіністичний сентимент.

Львівське „Слово Польське" видало число з дати 23. листопада ц. р., присвячене роковинам 22. листопада ц. р. Є в ньому декілька споминів з того часу і всі вони надихані відомою „симпатією" до польського противника з 1918 р. Їм, очевидно, не хочемо присвячувати ні місця ні уваги. Але є в тому числі „Слова Польского" лист чи радше сентиментальний спомин з 1918 р. польського артиста Падеревського, що був тоді премієром варшавської Ради Міністрів. Самозрозуміло, що стаття-апострофа польського державного мужа з тих часів і його погляди на львівські події з 1918 р. не позбавлені інтересу і для нас. У своїй статті, затитулованій „Свято віднисканої свободи" пише він між іншим ось що:

„Зобовязання, затягнені віддавна тримають мене далеко від Батьківщини. Думкою і серцем буду з вами в піднеслих хвилях зближаючогося торжества (мова про свято 22-го листопада у Львові. — Ред.), як був я з вами тоді, через довгі і томлячі дні журби і грози. Одначе тому, що на почесне візвання не можу ставитися особисто і живим словом промовити до вас, то бодай на письмі бажаю сказати, що перед почуттям, що лучить вас, нині живучих, схиляю чоло, благословлючи память усіх, яких нема вже між вами".

„Не гордість, не радість з віднесеної побіди ведуть вас нині на поля недавної ще боротьби... **Збройних тріюмфів не належить святкувати, доки живуть побідники і побіджені. Не пристоїть шукати радости в упокоренні тих, що улягли в боротьбі. Нехай то роблять інші там, де армія є тільки знаряддям напасти, а війна народним промислом".**

Сказано, як бачимо, дуже гарно і великодушно. Але далі читаємо:

„Почуття, яке кермує вами, вище від лицарської гордости і радости побіди. Збираєтеся на зрошених кровю жінок і дітей місцях, збираєтеся немов у великій святині, щоби зложити Богові покірну подяку за те, що Вам позволив дорівнати чеснотою чесним і хоробрим предкам і навіть перевищити їх у жертві. Ваше свято, то свято сповнення почесного обовязку. Коли на годиннику історії почала бити година нашої волі тільки вам одним не дано спромоги радуватись. В сам день розейму, який зробив кінець великій війні, на диво всіх, під мурами міста явилася **свіжа, богатотисячна армія, Створена, заосмотрена, кермована рукою відвічного ворога стала вона як невольна сила, загрожуюча мешканцям загладою.** Але в серцях ваших не було місця на тривогу. Заквиліла тільки кров давних кресових лицарів, кров славних львівських міщан, що обороняючи з незрівнаною відвагою родинний город, ратували буття Річипосполитої. Відізвалося безсмертне і святе почуття обовязку і винесло Вас на найпочесніші висоти посвяти. Вичерпані довголітньою війною, майже безборонні і нечисленні ви кинулися без вагання в пропасть страшної нерівної боротьби і витрівали в ній аж до кінця".

Наведеного вистарчилоб уповні, щоби не те, що Падеревскі запускається ще й у нетри історії та доказує польські початки Львова.

„Знав я — пише він — і знаю людей, які думають, що Львів заснований русинами. Заперечую цьому рішучо. Якщо назва малопольської столиці є ще тепер руською, то одная річ сама була і є на руською. На якій підставі це твердю, скажу: Найстарший з відомих документів, що відноситься до історії Русі і Польщі, літопис Нестора, оповідає, як то Володимир пішов на ляхів і забрав їм Перемишль і червенські городи. Деякі історики в пошукуванні червенських городів спинилися на Червоногороді. Троха дивно! Червенських городів треба шукати де інакше, дещо ближче, там, де вони були і де є ще тепер. В досвітках історії, по обох сторонах Полтви, на жаль зарі, по обох сторонах Полтви, на жаль замурованої нині, стояли оселі наших прапрабатьків. Мусіли вони бути богаті і численні, коли для їх оборони від сходу і полудня добудовано оборонні замочки, званні в польській мові „гродами". На обочах тих горбків і гір, [illegible] росла густо будова, [illegible] [illegible] в червону краску. Червенські горбки, [illegible] „гроди" [illegible] дошкульного населення, яке цілу велику оселю назвало, як то нерідко у поляків бувало, в числі многім: **„червеньске гроди".**

Ось і історія історії Львова, яку видумав Падеревскі. Нехай там собі історики ломлять над тим голову як хочуть і нехай шукають „червеньскіх гродув" де хочуть — це для історії Львова не матиме ніякого значіння. Над питанням: чому Нестор уживав назви „Червенські городи" замісць доказаної Падеревським стійности для первіснішої назви „червеньске гроди" нехай собі ломлять голови фільольоги.

Але не тільки наукою займається б. польський премієр у цій статті. Ні! Він почуває ще й деякі інтимні чисто особисті сентименти, коли пише про Львів і „червеньске гроди" і їх теж висловлює. Осьвони: „Уродився я по другій стороні Збруча над Богом, поміж русинами. В дитинстві слухав їх пісні, їх мови і володів нею свобідно. Знаю їх чесноти і прикмети. Вірив я і вірю, що є вони братнім для нас народом. Чейже це потомки давних, осілих між Дніпром і Одрою полян, від яких і наш рід виводиться, як це наглядно доказують вислови: великополяни і малополяни. Віра з відмінних джерел зачерпнена витворила окрему культуру. З неї то повстали та поглибилися різниці в мові, характері і звичаях. Болів я і болію над тією боротьбою нещасною, над тією братовбийчою боротьбою, яка пожерла тільки жертв і так значно спізнила розбудову і розвиток відродженої серед згарищ і попелищ Річипосполитої, — але знаю, що ту боротьбу спричинила чужа рука. Болів я і болію над жорстокостями без числа, доконаними на безборонних і невинних жертвах людських — але знаю, також чим був 1846 рік у західній частині краю. Вибрики толпи пяної (сік!), жадобою помсти за уроєні чи може й правдиві кривди ведуть і все є жорстокі, потворні, страшні".

Ось так перетравив у своїй душі всі події і всю українську історію перший державний муж Польщі з 1918 р.

Громадянине! Чому не став Ти ще досі членом Товариства „Просвіта"?

Радянська Україна.

Підготовка до святкування 10-ліття Української Академії Наук.

Харківський „Комуніст" з 17. листопада ц. р. приносить інформації про підготовку до святкування десятих роковин істнування Української Академії Наук.

На останньому засіданні Ради Української Академії Наук ухвалено виділити спеціяльну комісію для організування святкування 10-річного ювилею наукової діяльности УАН. Вчора відбулося перше засідання ювилейної комісії. На засіданні розробили плян для організації ювилею. Комісія ухвалила організувати в Харкові відділ ювилейної комісії з тих членів академії, що живуть у Харкові, під головуванням акад. Дмитра Івановича Багалія. До київської ювилейної комісії входить вся президія УАН, секретарі відділів, уповноважений Укрнаукн Левицький і голова ОВК Войцехівський. Комісія звернула особливу увагу на роботу в виставовій, екскурсійній і видавничій галузях. Вирішено утворити ряд підкомісій. На чолі виставової та екскурсійної комісії стоятиме акад. Новицький. Акад. Багалій має виготовити інструкцію щодо розроблення ювилейних 10-річних звітів. Щоби популяризувати наукову діяльність Академії за минулих 10 років, Академія ухвалила видати популярні наукові серії нарисів про роботу УАН ріжними мовами. Крім того, буде виданий українською мовою збірник „10 років наукової діяльности УАН". Буде видана ще низка дрібних збірників на цюж тему. Скорочене видання цього збірника буде випущене крім української і руської, також англійською, німецькою і французькою мовами. Українською і руською мовами будуть друковані популярні масові листівки „Роля УАН у культурній революції", особливо в галузі сільського господарства в індустріялізації. Комісія передбачує також видання популярного ювилейного провідника УАН по місті Києві й його околицях [illegible] по наукових закладах УАН. Редагувати цей провідник в галузі мистецтва буде проф. Ернст, в галузі природознавства — проф. Шарлемань, археольогії — Рудинський, історії — акад. Грушевський. Деталізацію цієї роботи розроблять на наступному засіданні ювилейної комісії.

Заходи харківського уряду біля скріплення хлібозаготівель.

У харківських „Вістях" з 17. листопада читаємо, що Рада Народніх Комісарів запропонувала всім виконкомам і сільрадам України вжити заходів для скріплення темпа хлібозаготівель, обєднати навколо хлібної кампанії бідняцькі організації села, а також радянський та кооперативний актив і з їхньою допомогою встановити дійсну контролю над роботою хлібозаготівель. Поруч цього Раднарком наказав місцям скріпити боротьбу зі злісними спекулянтами-перекупниками борошна та зерна, що дезорганізують хлібний ринок. До найзлісніших спекулянтів треба застосовувати заходи економічного й судово-адміністративного впливу. При цьому, однак, раднарком зазначує, що цей вплив в жадному разі не повинен мати характеру заходів, що обмежують ринковий хлібобіг і перешкоджають селянам вільно продавати хліб. По деяких селах України, як відомо, споживчі товариства міняють товари на селянський хліб. Рада Народніх Комісарів визнала це за недопустиме й запропонувала окрвиконкомам негайно зліквідувати практику обміну товарів на хліб. В звязку зі скаргами на недоброякісний хліб у деяких місцях України, наркомторгові запропоновано вжити заходів до поліпшення печеного хліба, технічно удосконалюючи хлібовипікання. Державна хлібна інспекція має встановити постійну контролю над якістю хліба. На основі цього розпорядку можна уявити собі харчові відносини на Україні дуже наглядно, а при тім довідатися, що там відбувається спекуляція хлібом.

Нові поклади бурого вугля на Україні.

„Пролетарська Правда" з 22-го листопада приносить такі інформації про новівідкриті поклади бурого вугля на Україні:

В гірничому відділі Всеукр. Ради Нар. Господ. відбулася нарада, де широко обмірковували справу використання покладів бурого вугля на Україні. Треба використати ріжні місцеві види палива, серед яких бурому вуглю належить на Україні велике місце. На Україні є родовища бурого вугля в Київській, Зінов'євській, Шевченківській, Криворізькій та Уманській округах. Кількість знайдених уже запасів становить щось із 28 міл. тон. Найважніше значіння мають — Понтівське родовище на Зінов'євщині, де поклади вугля становлять 3,500,000 тон. Собівартість бурого вугля становитиме 5 і пів карб. за тону, тобто на богато дешевше від собівартости донецького палива. Нарада доручила спеціяльній комісії опрацювати практичні заходи щодо розроблення покладів бурого вугля на Україні.

Український вугіль на закордонних ринках.

Харківські „Вісти" з 17. листопада приносить інтерву з представником донецького вугляного тресту про поширення українського вугля на закордонних ринках.

Найкраще — казав цей представник — воно поширюється у Франції, де недавно заключено умову з фірмою „Сaїr" про вивіз донецького вугля великими партіями. Таким чином уже нині донецьке вугля займає досить солідне місце на французькому ринкові і можна сподіватись, що розміри експорту ще далі поширюватимуться. Останнім часом донецьким вуглям зацікавились також швайцарські фірми. Відповідні переговори вже почались і Донвугілля сподівається що й на швайцарських ринках українське вугля зможе зайняти належне місце. До Італії ще донедавна вивозили дрібні партії вугля. Зараз складене угоду з Міланським муніципалітетом про експорт більших партій вугля для місцевих підприємств Льомбардії. З боку великих італійських фірм є пропозиції на партії вугля в антрациту. — Грецькі фірми надзвичайно цікавляться донецьким вуглям і пропонують трестові скла-

сти з ними угоду на декілька років. До цього часу донецьке вугля вивозилось до Греції лише дрібними партіями. Зараз є перспективи, що ми вивозитимемо туди його в більших розмірах. Відповідні переговори вже ведуться і незабаром буде складено угоди. Повільно українське вугля завойовує собі місце в Австрії, в деяких лімітрофних державах, в Туреччині, Єгипті і останнім часом в Північній Америці та Канаді. Відправлена перша партія українського вугля до Америки викликала надзвичайно велике зацікавлення. Нині складено контракт на вивіз декількох пароплавів вугля до Америки. Донвугілля відряджає незабаром на адресу видатніших американських фірм. — Слід відзначити великий успіх українського вугля на великих бункерних станціях, що постачають закордонні пароплави вуглям. Недавно складено угоду з видатною німецькою фірмою на постачання вугля в ріжні порти англійським і німецьким пароплавам. Донвугілля організувало бункерні станції в Одесі, Миколаєві, Маріуполі, Новоросійському, Поті, Ленінграді, Піреї (Греція), в Стамбулі, Генуї і ведуться переговори щодо відкриття такої ж станції в Альжирі та Руані (Франція). Все це доводить, що українське вугля не зважаючи на вороже відношення деяких закордонних фірм здобуває собі з кожним місяцем тривке місце на закордонних ринках. Донвугілля вживає зараз ріжних раціоналізаторських заходів, щоб пристосувати своє виробництво до вимог закордонного ринку. Донвугілля сподівається, що всі взяті на себе зобовязання виконає повнотою.

Громадяни! Поголовним членством дамо доказ перед світом нашої свідомости і національної гідности. Тому мерщій в ряди членів „Просвіти“!

За океаном.

СВЯТА 1. ЛИСТОПАДА В АМЕРИЦІ.

З тих американських українських газет, що до нас наспіли, довідуємося, що українські еміґранти в Америці святкують цього року спеціяльно урочисто 10-ліття 1. листопада 1918 р. Нема просто місцевости, в якій є хочби невеличкий гурток українських робітників, де не влаштовано би святочного обходу. В більших скупченнях української еміґрації ці свята відбуваються на велику скалю. Були не тільки поминальні Богослуження, панахиди, реферати, сходини, концерти, академії, але й величаві маніфестаційні походи та масові віча. На всіх тих святах збирають жертви на ріжні потреби старого краю, передовсім на українських інвалідів. У деяких містах, прим. в Дітройті, Миш., відбувався з приводу українського листопадового свята спеціяльний український радіоконцерт, що його влаштувала заможна греко-кат. громада св. Івана Хрестителя. Добірної програми цього зразкового українського радіо-концерту і промов в українській та англійській мові про українську державність вислухали міліони посідачів радія в цілій Америці.

НА ДІТОЧИЙ ШПИТАЛИК І ЗАХИСТ ДЛЯ СИРІТ У ЛЬВОВІ.

До земляків в Америці! Як Вам відомо з українських газет, я обїздку українські оселі в Злучених Державах Америки як делегатка Українського Краєвого Товариства Охорони Дітей і Опіки над Молодю та збираю жертви на ціли того Товариства. Воно опікується круглими сиротами, дальше дітьми української бідноти по містах і селах, і тим сповняє не лише християнське діло, але й хоронить дітвору перед спольщенням та скріпляє український елємент на нашій рідній землі. Польські товариства опіки над дітьми закладають тепер обовязково не лише по містах, але і в кождому селі свої захисти, забирають нам наші діти на виховання до себе і там вони пропадають для нас на все. Нужда і голод не знають патріотизму. Бідні вдови, оставшися з кількома дітьми, не устоються перед спокусою польської помочі, коли ходить про облекшення їх важкої долі. Наше Товариство має 34 філії (бренчі) в краю і 30 захоронок та захистів, а в них понад 2.000 (дві тисячі) дітвори. Тепер наше Товариство мусить приступити до відчинення діточого шпиталика і захисту для тих відмежованих сиріт, що хочуть вчитися ремесла. Одно і друге у Львові, бо там українські лікарі-спеціялісти даром лічити-муть дітвору і там наші ремісники, свідомі, гарні люди, даром допоможуть бідній молоді вивчитись на майстрів. Усі наші філії (бренчі) удержують захоронки чи захисти, де приміщені сироти недоживлені, хоровиті, із заразливими недугами, як туберкульоза та недуга очей (трахома). Ті діти рішучо мусимо відокремити від здорових і примістити їх у шпиталику. Дорогі Земляки, Брати наші і Сестри! Сердечно просимо Вас, допоможіть нашим хорим діточкам! Допоможіть нашій бідній шкільній дітворі! Поможіть нашій молоді ремісничій! Дайте нам змогу вивести їх в люди, щоби здорові тілом і душею стали в недалекій будуччині в ряди чесних і характерних українських громадян! Віримо, що Ваші милосерні серця відчують потреби й недолю наших діточок і що подасьте помічну руку такому високому добродійному і патріотичному завданню. — *М. Говиковичева*, член Головної ради Товариства Охорони Дітей і голова фінансової комісії Товариства.

Чисельність соціялістів і комуністів.

НА ОСНОВІ ДАНИХ 2-го і 3-го ІНТЕРНАЦІОНАЛІВ.

В Брюсселі і Москві недавно майже рівночасно відбувалися конгреси обох Інтернаціоналів — цих двох найбільших робітничих організацій світа. На конгресах були подані звіти і це дає нам можливість порівняти сили комуністичних партій з партіями соціялістичними. Треба наперед зазначити, що число організованих членів у соціялістичному Інтернаціоналі береться після кількости осіб, що платять членські вкладки, чим осягається найбільше можливу точність, хоча цим і зменшується дійсна кількість організованих членів; в той же час комуністичні партії предложили своєму Інтернаціоналові „круглі“ цифри, явно перебільшені... Так наприклад комуністична партія Чехословаччини (разом з німецькими, мадярськими, українськими та іншими комуністами) подає круглє число своїх членів 150.000, а між тим самі комуністи не скривають, що дійсне число її членів, особливо тепер по катастрофічній поразці на так зв. червоному дні, досягає ледви 50—70 тисяч.

Почнемо з Англії, країни з найбільше розвиненим промислом, яка після Маркса є намічена до того, щоби бути першою між тими, що приступлять до ліквідації капіталізму і здійснення соціялістичних ідеалів. Тут Партія Праці, що входить до Соц. Інтернаціоналу має 3 міліони 388.250 членів, в той же час комуністична партія Англії після офіційного справоздання на останньому зїзді Комінтерну має 9.000 членів, а в дійсности 7.377. В Німеччині має соціялдемократична партія 867.671 членів, комуністична партія — 124.729. В Бельгії робітнича партія соціялістична має 597.971 членів, комуністична — 1.500. В Австрії соціял-демократи мають 583.786, комуністична партія подає, що має 10.000, але в дійсности буде мати ледви 2.000 (на останніх виборах одержала у цілій Австрії 16.119 голосів). В Чехословаччині мають всі соціялдемократичні партії — 184.980, комуністична подає збільшене число 150 тисяч членів. В Швеції має соціял-демократія 203.358, комуністи — 15.479. В Данії соц. демократи 148.492, комуністи 1.400. В Голляндії соціял-демократи 52.934, комуністи — 1.400. У Франції соціялістична партія 99.106, комуністи подають 52.376 членів. В Швайцарії соц. робітнича партія 36.672 комуністична — 3.500 членів.

Отже коли порівняти організаційно Комуністичний Інтернаціонал (3-й) з Соціялістичним (2-м) то виходить, що проти 6,637.622 організованих членів соціялістичного Інтернаціоналу, Комуністичний має 1.675.000 Коли ж відкинути від цього числа урядову російську комуністичну партію, що нараховує біля 1,300.000 членів, то й виходить, що в цілому світі крім Росії є в ком. партіях 375.000 членів. Це на підставі, як ми вже згадували збільшених даних поодиноких комуністичних секцій, а в дійсности ледви 250.000 членів. І це має бути армія, яка має завоювати цілий світ.

Але можливо, що внутрішньо комуністичні організації є сильними. І тут знову картина дуже невідрадна. В той час, як соціялістичні партії консолідуються, ростуть і успішно працюють, в комуністичних сама сварка, самий розбрат. В Арґентині поділилася комуністична партія на три, в Вірменії взаїмними сварками комуністи зійшли на пінець, у Бельгії, де комуністи мали 2 послів до сойму, виключив один другого з партії і нині партія перед розколом, у Данії при останніх виборах до парляменту стратили комуністи 1/5 голосів, в Німеччині комуністи розбиті на три угруповання: в 1925 р. подавали, що мають 345.000 членів, тепер признаються лише до 124.729. У Франції біля комуністичної партії ще дві роскольницькі комуністичні ґрупи; теж саме в Голляндії. В Норвеґії стратили комуністи з 6 мандатів — 4, в Австрії три комуністичних угруповання.

Щодо ідеольоґічного розбрату між комуністами, то важко в кількох рядках його схарактеризувати, але там, де нема недрімаючого ока „чрезвичайки“ (ДПУ) і є сяка така свобода друку, ми можемо зустрінути таку словесну ворожнечу, таке озлоблення, що мріяти про якусь єдність комуністичного руху та його скріплення — не приходиться Наведемо де-кілька прикладів. Про всі перипетії боротьби Туринського-Василькова з урядовцями Комінтерну наші читачі знають. Бувший лідер французької комуністичної партії — нині троцькіст Суварін так характеризує поведення франц. комун. партії: „вожді... сподіваються продовжати свою нікчемну політичну екзистенцію ще на кілька місяців утисками, наклепами й обманом. Аморальність, сервілізм, цинізм, брехливість, гнилість, фальш і свідоме користування неправдою, обман та інтриги, якими характеризуються ці — недавньої дати леніністи, що тільки і чекали на Ленінову смерть, аби відтак на нього повдикуватися...“ Найвидатніший теоретик чеського комунізму Горовський в книжці „Катастрофа ленінізму в Европі“ приходить до таких висновків: „Коли признати, що ленінізм є стратеґічно неможливим, то більшовизм і тактично не до удержання, як метод взагалі виключений, апліковаи й раз на завжди і для цілого світу“.. Задаючи собі питання, чому комуністи терплять невдачі, Горовський відповідає: „гадаю, що є дві причини всіх невдач европейського комунізму: по — перше, це його залежність від російської комуністичної партії більшовиків, по — друге, це механічна підтримка революційних форм організації і думання в нереволюційні часи“... (Горовський виключений з партії і нині тягається по судах з офіційним проводом партії на потіху всій чеській буржуазії). Іван Кац, один з найближчих співробітників Рут Фішерової відомої комуністичної дівчини Німеччини, що разом з Масловим утворила навіть свою групу, так висловлюється про своїх бувших товаришів: „сарани, з якими нахабно заграють ошуканці, злодії, шарлатани“ (Mitteilungsblatt ч. 11). Він називає комуністичну партію Німеччини, найпродажнішою партією Німеччини, яка керується підплаченими грабіжниками“ („Spartacus“ ч. 5, грудень 1926 р.) Комінтерн називає „повією буржуазії“, а його секції „чужинецькими леґіонами російської капіталістичної держави“... (Mitteilungsblatt ч 25). Не дивлячись на очевидне перебільшення, приходиться признати, що Кац має подекуди рацію. Коли голова німецької комуністичної партії і конкурент Гінденбурґа на президентський стілець комуніст Тельман віддається під партійний суд за систематичне покривання партійних злодіїв, то очевидно дальше йти нема куди.

Ми, на жаль, не маємо можливости процитувати інших, іноді занадто сильних виразів екс- і навіть теперішніх комуністів: Шварца, Маслова Фішерової, Урбанса, Вебера і Кетлера (Німеччина) Роснера, Монатта, Лоріота, Трейнта (Франція), Нейрата, Михальця, Ковачди, Ечера, Тавсіґа, Гули, Скали і Герліха (Чехословаччина) і т. д. Але і наведені цитати досить характеристичні для виявлення того невідрадного стану, в якому перебуває комуністичний рух. І як гумористично звучить така, примі ром, буфонада, наших українських більшовиків:

... „І хай тремтять гнобительські класи, та їхні соціялдемократичні прихвостні перед комуністичною революцією, що в ній пролетарі завоювали (!) вже 1/6 світу і в недалекому часі (!!) завоюють цілий світ“... („Більшовик України“ ч. 11 за 1926 р.).

Так. Часто тобі, як в тій московській частушці

Сідіт мілий на заборе
С революціей во взоре.

або

Ми на горе всєм буржуям
Міровой пожар раздуєм...

І такі нісенітниці пишеться і говориться в той час, коли „соціял-демократичні прихвостні“ за 10 післявоєнних років довели свою соціялістичну робітничу армію до 7 міліонів членів, а комуністичні галатники за цей час зредукували на ... 1 і пів міліона. Перші розвиваються другі явно занепадають.

Наведені дані може дадуть товчок до думання і для наших комунофілів. Комунізм вже перейшов свій кульмінаційний пункт розвитку, починаються сутінки. Сподіватись від нього якогось визволення — фантастичні мрії.. Тих 375.000 комуністів не росіян, коли ще й вовтузяться коло Комінтерну, то лише, дякуючи московським грошовим подачкам, інакше вже давно розбіглися би. Навіть колись могутня ВКП. (всесоюзна комун. партія) тріщить тепер то від правих то від лівих „ухилів“. Словом сходить на манівці.

Борис Шілінг.

Новий політичний процес.

Розправа проти Платона Полотнюка й Івана Сенева.

В суботу 24. п. м. в год. 9.40 рано продовжується дальше розправа проти обох обвинувачених. На салі богато людей, бо це останній день розправи. Зпоміж публики чується нерідко цинічні замітки, звернені як проти обвинувачених і їх оборонців, так і проти цілої української нації.

Промова прок. Ґіртлера.

Перший починає промовляти прок. Ґіртлер і каже: Нинішній процес є під знаком § 58 к. з., себто головної зради держави. Є це отже політичний процес. Характер теперішньому процесові надає УВО своїми тенденціями, які поширює в органі „Сурма“. Якщо сягнемо думками до українсько-польської боротьби, тоді дійдемо до заключення, що горстка українського народу стоїть на ворожім становищі до держави і вона веде дальше боротьбу. Кров не ллється, але є наслідки цієї боротьби. Маємо не лише матеріяльні шкоди, але також жертви в людях. Падали жертвою учителі, війти громад, одиниці з поліції, впав жертвою кур. Собіньский і пок. Гук. А на цю українську експанзію уряд реагує так, що видає амнестії, навіть тим, що брали участь у війні проти польської держави. Офензиву провадить організація ізза кордону і з сусідніх держав. Вона видає на сторінках „Сурми“ звіти, які загально читає молодь. Подібні звіти видає „Український Революціонер“. Якщо вчора переконувано нас, що обі організації гризуться, — то історія каже, що вони обі є проти Польщі і стоять на одній платформі.

Головною тенденцією УВО є ширення ненависти до Польщі. Бо де нема ненависти, не буде можна жадати від учасника, щоб кинувся на життя сусіда?

Оборонці закидали мені, що я не зарадив таємної розправи і на салі відчитано статтю зі „Сурми“ п. з. „До хлопців!“, так наче присутні на салі не знали і не читали цього.

УВО видає комунікати, що заряджала, аби Гука убито як шкідника тої організації. Виписує також листи до осіб, які репрезентують право, що припоручать індивідуальний терор, щоб вони будуть уважати убийників за бандитів. Але оборонці права, не зважаючи на те, будуть дальше боронити правного порядку. Обв. Полотнюк обвинувачений у злочині державної зради. Не кажу, що його зловлено за руку, але це, що скажу, є цілозрічним, що Гук поніс смерть з його руки.

Всі ці панове, які свідчили, не українці. Саля виповнена людьми, які розуміють, що говориться, а решта додумуються. Це повинні знати панове судді!

Обв. Полотнюк мешкав у хаті, де жив і Гук. Чому? Свідки зізнавали, що По-

дотника, як студент унів. збирав „номіка“ і кілька днів з ними мешкав, але маємо, що в пані Кульчицької він приготовлявся до матури. Отже збирання віднесім є брехнею. Інша була ціль, чому він там замешкав. Спровадився туди в одній сорочці і черевиках, так, якби приїхав загагодити один інтерес.

Свідки зізнавали, що на день перед убивством Полотнюк вийшов був з хати на кілька мінут. Отже льогіка показує нам, що як рано мав виконатися убивство, то злочинець мусів зі співзлочинцями порозумітися, що не найшли зміни в хаті.

Характер убивства каже, що злочинці мали дуже докладні інформації. Полотнюк був одним з помічників убивства. Віддано 7 стрілів в ночі до Гука, отже убийники, стріляючи в темноті, мусіли бути переконані, що інші збудяться, але мали певні інформації, що цього не буде. Двері були отворені, бо якби були закручені, то хтось пробудився би підчас добування і були би сліди. Брама, фіртка та двері були отворені. Один з льокаторів візвав Полотнюка, щоб він закрутив закрутку. Полотнюк встав і мнимо закрутив, але пізніше незамітно її знову відкрутив. По останнім стрілі засвічено світло, але Полотнюка вже не було. Тут свідки зізнали, що правдоподібно присутности його не завважили. Отже Полотнюк утік за убийниками. Свідки бачили тіни двох людей під вікнами. Справники, втікаючи, насипали паприки, щоб поліційний пес не міг їх вислідити.

Відтак Полотнюк не інтересується ані тим, хто впав жертвою, ані нікому не сказав, що він не винен. Цього ніхто не зробить, хто не був би в змові з убийниками.

А тепер справа саботажів. Уже на початку 1927 р. ведено проти Полотнюка слідство і в грудні його застановлено. А він певно про це знав. Тут у Львові ходив на обіди до Академічного Дому під своїм назвищем. По убивстві мешкав як Острович. Безпосередно по убивстві стрінувся з Ярославом Карпинцем на політехніці, але про смерть Гука не говорили нічого. А чому не говорили — то для нас ясно.

Участь Полотнюка в убивстві Гука є ясною. Але він стоїть перед амнестією, проголошеною в червні ц. р. Тому видавайте присуд по своїй совісти! Як не знайдете вини, увільніть, як знайдете, засудіть! Не виконуйте ласки! Якщо він має бути улаксавлений, нехай буде улаксавлений тими, від кого це залежить.

Переходжу до обв. Сенева. Параграф 61 каже, що співвинним держ. зради стає той, хто свідомо укриває і не донесе властям на особу, що допустилася злочину держ. зради. Закон не знає джентельменства. А Сенів сказав, що не доніс би на поліцію, навіть якби знав, що Полотнюк був причасний до убивства. Тому його співвина очевидна.

•

(Промови обох оборонців подамо в черговому числі).

ПРИСУД.

В суботу, 24. листопада 1928, в 5 год. попол. по короткім резюме предсідника присяглі судді пішли на нараду. По цілогодинній нараді відповіли присяглі судді на поставлені їм питання так:

На питання перше: 5 голосів (винен) так, 7 голосів — ні; на друге 12 голосів ні; на четверте: 2 голоси так, 10 голосів ні; на пяте додаткове: 7 голосів так, 5 голосів — ні. Тому трибунал увільнив обох обвинувачених від вини і кари. Обвинувачені вийшли сейчас на волю

Організаційний і вічевий рух.

Львівщина.

Дня 30/9 ц. р. відбулося велике справоздавче віче в селі Гаї. Численно зібрані громадяни з увагою вислухали політичного реферату і звіту з діяльности Українського Посольського Клюбу, виголошеного послом В. Коханом. Ухвалено відповідні резолюції і довіря для Українського Клюбу. Дня 7/10 ц. р. відбулося таке саме віче в Бродах. Реферували посол Кохан і посол Лімінський.

Сокальщина.

Дня 11-го жовтня ц. р. відбулося величаве посольське віче в Комарові. Реферували посол Кохан і голова Повіт. Нар. Комітету адв. Лев Хомінський. — Дня 15/10 ц. р. скликано заходами Народнього Комітету в Белзі Повітовий Зїзд, на якому організаційний реферат виголосив посол Кохан. Вибрано новий Повіт. Народній Комітет з головою дир. Чарнецьким. — Того самого дня відбув посол Кохан посольське справоздавче віче в Ульвівку. — Дня 29-го жовтня ц. р. відбувся Зїзд Ширшого Народнього Комітету Сокальщини в Сокалі. Вибрано екзекутиву і намічено остаточний плян політичної праці в повіті на найближчу будуччину.

Самбірщина.

Дня 28-го жовтня ц. р. відбулося віче в Прусах. Реферував о. сенатор Татомир. Громадяни Прус жалувалися на місцеву школу і на зміну викладової мови на польську. Ніякі інтервенції в цій справі не помагали, так, що селяни рішилися були аж на шкільний страйк. Щойно після страйку влада зобовязалася привернути українську мову навчання. Друга болячка села — це коршма, якої громадяни не можуть позбутися. Вимаганого плебісциту в цій справі війт не перевів інтервенції в старостві повищо безуспішні. — Дня 13/11 ц. р. відбулася довірочна нарада в Ступници. Постерунковий зі Сільця намагався розвязати нараду, покликуючись на якийсь розпорядок своєї влади про заборону довірочних нарад. Коли присутній на нараді о. сен. Татомир зажадав того розпорядку на письмі, поліціянт уступив і нарада відбулася. — Дня 18/11 ц. р. відбулася заходом „Сільського Господаря“ нарада в протиалькогольній справі в Луні. На нараду прийшов місцевий поліцай, який зажадав розвязання зборів. Присутній о. сен. Татомир запротестував проти такого поступовання, а коли постерунковий загрозив арештуванням присутніх, зібрані відповідали на це національними гимнами.

Ріжні вісти.

ПОС. ГРІНБАВМ ПРО НАЦІОНАЛЬНІ МЕНШОСТИ.

Дня 24. листопада на засіданні бюджетової комісії підчас дебати над бюджетом мін-ства вн. справ пос. Грінбавм порушив справу національних меншостей. На тлі його промови дійшло до гострої перепалки між бесідником і мін. Складковським, який був присутній на засіданні.

Перший промовець Возніцький (Визв.) сказав, що його клюб не може віднестися зовсім аполітично до міністра внутр. справ, тому з політ. мотивів піддержує внесення соціялістів на скреслення дисп. фонду мін-ства вн. справ. Після пос. Крайчерського (нім.), який висував домагання шлеських німців, прийшов до слова пос. Грінбавм, який звернув увагу, що все ще є антисемітська агітація, яку ведуть за відомом і згодою урядових органів. Наслідком тої агітації був кровавий напад на жида. Мін-ство не дало досі відповіди Жид. Клюбові в тій справі, тож воно покриває такі вчинки (мін. Складковський сміється: То не є поважне. Коли слідство мають вести нижчі інстанції, то рішучо не пора ще відповідати). В Видгощі „Шабескурер“ управляє антисемітську агітацію, але його не конфіскують. Магістрат Видгощі відкинув заявку ам. жидівки з Америки 100.000 дол., заявляючи, що в Видгощі нема вбогих жидів. Такі факти не причиняться в Америці до доброї опінії про відносини в Польщі. Мін-ство не відповіло на інтерпеляцію про биття жидів поліцією. Власти піддержують випирання жидів із ріжних становищ і відбирання їм. зарібку. Ці всі відношення уряду доказує про уступчивість уряду супроти упосліджения жидів. Сам премієр обіцював скасувати обмеження, а тепер зажадав впровадження обмежень для жидів (мін. Скл. заперечує це). Пос. Грінбавм відповідає мін. Складковському, що він говорить таке, як колись Столипін. (Мін. Складковський: Колиб я говорив так як Столипін, ви сиділи би тут тихесенько). Предсідник пос. Барна каже, що таке порівнання йде за далеко та грозить відбиранням голосу. Пос. Грінбавм каже, що домагається від уряду не слів, а діл і вказує дальше переслідування жертв.

Пос. Чапинський (ППС) жадає від міністра, щоби виробив програму в справі мадяросвітньої політики за програму, що його партія внесла свого часу автономічну програму. Це трудна дорога, але треба до неї змірати. Далі бесідник просить дати поясненя в справі зборів, головно відносно ех. справів. Бесідник противиться репресіям комуністів і хотів би, щоби комуністи саме в ділянці комунальної політики виявили свою істоту. Пос. Стипінський (ББ) каже, що закид, зроблений пос. Грінбавмом, є обидою польського міністра. В імени ББ заявляє, що порівнювання польських міністрів із рос. міністрами в роді Столипіна стрінеться все з сильною ресисією з польського боку.

МАДЯРСЬКИЙ МІНІСТР ЗАК. СПРАВ У ПОЛЬЩІ.

Дня 30. листопада приїздить до Варшави міністер закордонних справ Мадярщини Вально, щоби зложити офіціяльну візиту польському урядові. При тій нагоді буде підписаний арбітражно-концилійний трактат між Польщею і Мадярщиною. Мадярський міністр побуде у Варшаві два дни.

ПЕРЕЛЕТ НАД ПІВД. БІГУНОМ.

Летун Уілкінс зателеграфував до Ню Йорку з пристані Станлея (на Фалькляндських островах), що йому вдалося перелетіти понад Південним бігуном.

НОВИНКИ

— **З українського музичного життя.** Довідуємося, що в перших днях грудня ц. р. відбудеться у Львові святочний концерт в память 100-літніх роковин смерти Франца Шуберта. В програму концерту увійдуть визначні твори композитора, а саме: сольо-співи у виконанні співачки п. Дарії Бандрівської, фортепянові соля у виконанні п. Володимира Божейко, фортепянове тріо Б-дур у виконанні професорів Музичного Інституту пп.: Т. Шухевича, д-ра Р. Криштальського і П. Пшенички та мішані, жіночі й мужеські хори Т-ва „Львівський Боян“.

— **Особисті вісти.** На політехніці в Данціґу осягнув диплом інжиніра хемії п. Корнель Кізюк з Теребовлі.

— **Д-р С. Балей професором у Варшаві.** Як довідуємось, варшавський університет призначив надзвичайним професором д-ра Степана Балея на новоутвореній катедрі психольогії педагогіки. Д-р С. Балей викладав у Варшаві вже рік, покищо як контрактовий професор. Д-р Балей відомий з численних оригінальних праць з льогіки та психольогії. Характеристичне те, що він є вже не першим українцем-професором у таких польських університетах як Варшава і Краків, а досі у Львові нема ні одного українця-професора!

— **Дешевий вугіль** мали мешканці Ярослава та околиці, де напротязі двох літ вела свою зорганізовану торгівлю спілка ошуканців, складена з купців і залізничих урядовців. За 2 роки накрали вони 2.500 тон вугілля вартости 100.000 зол., за що деякі члени цієї спілки накупили собі земельки та побудували домики. Багато осіб арештованих.

— **Кріваві весілля.** У с. Медведів (Дрогобиччина) парубок Сосяк на власнім весіллю постріляв у сварці двох своїх товаришів. В Угринові (Станиславів) пробили смертельно ножем М. Дичаковського. — У Стрільчу (Городенка) на весіллю вбили 21-літнього Петра Гудиму і тяжко поранили двох інших гостей.

— **Самовбивства у Львові** не вгавають. Учора застрілився 22-літній службовий гінекольогічної клініки А. Корковський, наслідком нещасливого кохання, а 16-літня школярка Н. С. випила, імовірно з цієї-ж причини, велику порцію сільного квасу.

— **Альохін у Львові.** Світовий мистець у шаховій грі переїде в перших днях грудня через Львів у своїй мандрівці по світі. Спеціялістам покаже зразок своєї гри у збірних одночасних партіях. Хто з шахістів хоче бути гордим з того, що грав з Альохіним партію, може зголосити до клюбу шахістів у „Центральній каварні“ у Львові, пл. Галицька 7.

— **Ріжні вістки.** В Англії вийшли нові зразки монети по 1 фунт. і 10 шілінгів. — У Штокгольмі помер у 83 р. життя Е. Теґнер, член шведської Академії і проф. східних мов в унів. у Люнді. — У Мілано сконфіскували братові Муссолінія його денник „Пополо д'Італія“ за те, що там був такий надпис: „Пробив штилетом нареченну і вбив себе в присутности батька“. В Італії не вільно передавати в пресі таких фактів. — Літак, що мав вивезти з Токіо фотографії коронаційних свят упав у море; летун потонув. Другий такий-же літак пропав десь серед гір. — Англійський уряд зменшив оплату на листи в Англії, марка на лист коштуватиме 1 пенні. — Голова литовської православної церкви архиєп. Елевтерій виїхав до Москви, щоби скласти справоздання митрополитові Серафимові. — Помер відомий берлінський актор Еріх Кайзер-Тіц, якого всі знають з кіна.

— **Рекорди.** Міська рада в м. Антонио (Мексика) мала засідання присвячене місцевим справам. Коли дискусія загорілась убили бурмистра, його жінку і пять радних. — У гамбурській групі „Сталевого Шолому“ відкрили злочинства: при цій нагоді ствердили, що голова цієї організації Гольцапфель має кримінальну минувшину. — Льондон довідується, що в Абісинії досі працює 2 міл. невільників, дарма, що цю країну прийняли в склад Ліги Націй ще в 1923 р. на умовині, що вона скасує рабство. — Міжнародній комітет допомоги голодуючим у Китаю подав до відома, що в Китаю голодує тепер 12 міліонів людей!

— **За „Княжну чардаша“** процесується мадярська письменниця Ірина Сені (Шліґер) з німецькими авторами оперет „Княжни чардаша“ і „Баядери“ Бразмером і Грюнвальдом. Вона обвинувачує їх у плягіяті і домагається 60.000 марок відшкодування. Тому, що оба лібретисти заявляють, що твори Сені не читали, суд має за два тижні перевірити їхній текст з пєсами Сені, з яких сюжет має бути „насильно“ запозичений.

— **Документи про Директорію та Гетьманщину.** У Київському Центральному Історичному Архіві підчас розробки військових матеріялів найдено дуже важні з політичного та історичного боку архівні матеріяли 1918—19 рр. Головного Управління Генерального Штабу УНР та „Української Держави“ доби Центральної Ради та Гетьманщини, що характеризують військові події наступу німців на Україну, повстання проти Гетьманщини, боротьбу з петлюрівським військом, то-що.

— **Організація міського музею в Київі.** Українська Академія Наук поширала справу зорганізування в Київі міського музею. Музей має бути влаштований на зразок кращих таких-же установ Західної Европи. Головнаука також визнала за потрібне зорганізувати такий музей у Київі. Цей музей має відбивати всі етапи розвитку Києва, аж до наших днів. Музей матиме три відділи: перший — з геольогії та археольогії, другий — з історії Києва від IX ст. до революції 1917 р. і третій — з сучасного міського будівництва у Київі. Вже складені проекти й кошториси.

— **Археографічна комісія.** Президія ВУЦВК дала дозвіл на організацію археографічної комісії на Україні. Ця комісія провадитиме науково-дослідчу роботу та видаватиме матеріяли, що торкаються революційних подій на Україні.

— **Успіхи одної книжки.** Написала її англійська місс — Редкліф Гол. Заголовок „Криниця самотности“. Чи може бути щось скромнішого. Передмову написав до неї вчений з іменем: Гавельок Елліс, дослідник сексуальної патольогії. Тема — полові ненормальности між жінощтами. І була би вона пройшла непримітно як тисячі романів на таку тему. Аж льондонський „Сандей Експрес“ накинувся на авторку мокрим рядном за неморальність. Тоді видавець, для оборони книжки, післав один примірник її міністрові внутрішніх справ Джонсонові Гиксові. Міністр заборонив її поширювати. Тоді авторка видала свою книжку в Парижі. Парижський видавець переслав наклад до Англії. У пристані транспорт стримали на приказ міністра. Зробився шум у пресі. Між іншим редакції дали слово двом великим оборонцям свобідної думки Бернардові Шов і Уельсові. Шов прочитав книжку, і заявив, що вважає її не шкідливою, а корисною і що не найшов у ній нічого неприличного. Далі він не розуміє, чому видавець послухав міністра, який не мав права давати таких наказів, а влада не може самочинно конфіскувати накладу книжки. І Уельс, що рідко годиться з Шовом є менш-більше тої самої думки. Видавці та авторка віддали справу до суду. Можна уявити собі, скільки платять у Льондоні за один примірник цієї „неморальної“ сконфіскованої книжки. Не мрії, то завтра авторка дістане пропозиції з усіх країн, щоби дозволила книжку перекласти. Місс Гол повинна переслати своєму міністрові китицю квітів у подяці за рекляму.

— **Карієра Габсбургів.** Вради-годи дехто з бувших підданих австрійської монархії питається знеохіть: а що сталось з членами рідні покійного Франца Йосифа? Про деяких з них дещо знаємо. Одиначка архикнязя Рудольфа, архикн. Елисавета є рядовою соціялісткою і живе з лекцій. Після революції вона розвелась зі своїм мужем кн. Оттоном Віндішгрецом і вийшла за скромного шкільного вчителя Леопольда Петчека. З першого подружа вона має трьох синів: найстарший працює в фабриці авт, другий є матером артистом, третій кінчить студії. Наслідник престола Франц Фердинанд, убитий у Сараєві, лишив доньку Софію і двох синів. Всі троє вийшли, видаючи подружжя звичайне...

у багаті віденські родини і живуть добре. Архикнязь Леопольд Фердинанд пробував ріжних професій: був письменником, кіновим актором, банковим урядовцем, агентом, власником харчевої крамниці. Тепер живе скромненько на передмісті Відня. Архикн. Леопольд Сальватор живе в Барцельоні з жінкою, княжною Кастилійською і своїми 8 дітьми. Ще двоє його дітей живе в Австрії і торгує хмелем. Архикнязь Карко, бувш. адмірал австро-мадярської фльоти, вибрав своєю резиденцією замок Сайбуш, у Галичині, де польський уряд звернув йому майно, після заходів еспанської королевої. Його син, відомий кандидат на український престол, Василь Вишиваний, живе біля Парижа. Врешті архикнязі Йосиф і Фрідріх відпочивають на Мадярщині. Фрідріх бувш. головнокомандуючий австр. армією зумів зберігти частину свого великанського майна і вряди-годи помагає іншим членам своєї династії.

— **Американське оголошення.** В однім великім американськім деннику появилось цими днями таке оголошення: „Подаю отсим з глибоким жалем до відома моїх другів і знайомих, що моя ніжнолюблена жінка померла, вродивши мені сина. Для свого сина шукаю мамки, аж до хвилини, коли не найду товаришки життя, молодої, гарної, з віном 20.000 дол., яка помогла би мені вести мою крамницю з біллям, про яку при цій нагоді вважаю своїм обовязком повідомити моїх клієнтів ось-що: моя крамниця оголосила розпродажу по виімково дешевих цінах, з огляду на те, що вона буде перенесена до мого власного дому на 12-ій Авені, де є свобідні помешкання до винайму по 500 дол. річно і де совісний сторож найде добре заняття". Цікаво, скільки після такого оголошення зголоситься молодих, гарних з 20.000 долярів кандидаток на жінку такого бізнесмена.

— **Справлення помилок.** У фейлетоні І. Калічака **„Сиятинка"** („Діло", ч. 263) зайшли деякі прикрі помилки, що цілком викривлюють зміст дотичних речень. Так в 11. стрічці з самого початку замісць слова **„як"** видруковано помилково **„їх"** (отже має бути: і хоч **як** воно далеко, то...). В 3-ій стрічці з долу (1. шпальта) замісць „а за ним", має бути „а з ним". Останнє речення має виглядати так: „Одначе шум вулиць, цвинтар і рідна його хата в Сіятинці **пригадаються** (видруковано: пригадуються) йому навіть у хвилі його скону..."

— **Остання програма в Каварні і Барі „Варшава"** збудила навіть найбільше рівнодушних і принесла їх найприємніші хвилі в житті. На перший плян опінія знавців висунула Льолю Монтеро, прегарний повний таночного натхнення світлавий акт. Не менче захоплюючі є пісні Люсі Прагерівної і мистецькі танки улюбленого таночного дуету Кілінських. Марія Бялосівна поривае відвідуючих „Варшаву" своєю хореографічною штукою. Було би несправедливо не підчеркнути режисерії знаного любимця жіноцтва шансоніера і наймилішого конференсієра Йосифа Слявського. Тому хто не бачив ще програми до цеї пори, нехай не поминє нагоди скористати.

Театри.

Великий Міський Театр:

Понеділок 26-го, г. 7·30 веч. „Милосердя" (50. вистави).

Вівторок 27-го, г. 7·30 веч. „Таємна дама", оперетка.

Кіна.

„Аполльо": „Вера Мірцева".
„Лев": „Отрута кохання".
„Оаза": „Коли весна життя промовить".
„Палас": „Пантера".
„Фатаморгана": „Князь чи блазень".

Нові книжки й журнали.

Книжки й брошури:

Календар-альманах „Дніпро" на р. 1929. Накл. Українського Т-ва Допомоги. Львів. Зміст: Великий ісход. Ю. Липа: Відступ. В. Садовський: До 10-літнього білянсу. Е. Маланюк: Extra patriam. В. Королів-Старий: Без підтримки. В. Кедровський: Деякі психольогічні підклади при творенню армії УНР. В. Кущ: Сторінка боротьби. А. Маршинський: Спокуса. А. Гребінник: На острові Лемносі. В. Завадський: Евакуаційний профіль. С. Сірополко: З українського життя в Москві. Ю. Липа: Петька Клин. Д. Донцов: Бандитизм чи революція? П. Феденко: Дві еміграції. Л. Дудко: Пішки з Києва на Поділля. Ю. Магалевський: В Олександрівську на Запорожжі. П. Феденко: Катастрофа.

F. M. Paar: Vychodni Evropa. Прага. 1928, ст. 70.

Мирон Зарицький: **Похідна і когеренція абстрактної множини.** Львів ст. 14.

Miron Zarycki: **Quelques notions fondamentales de l' Analysis Situs au point de vue de l' Algébre de la Logique.** Ст. 14 відбитка „Fundamenta Mathematicae".

Miron Zarycki: **Allgemeine Eigenschaften der Cantorschen Kohärenzen.** Вид. „Transactions of the American Mathematical Society".

ЖУРНАЛИ:

Зиз, журнал сатири та гумору. 15 листопада, ч. 16.

Сільський Господар, орган краєв. Тов. Господ. „Сільський Господар", Львів, 15 листопада, ч. 22.

Літопис українського друку, орган державної бібліографії. Харків, 27 жовтня 1928 р.

Пластун, часопис пластової молодіжі. Ужгород, жовтень 1928, ч. 1—2.

Slovansky Prehled, Прага, листопад, чис. 9.

Morze, organ Ligi morskiej i rzecznej. Варшава, листопад, ч. 11.

Розбудова Нації, орган проводу українських націоналістів. Прага, жовтень-листопад, ч. 10—11. Зміст: З. Пеленський: Ідея української соціяльности. С. Чучман: Десяті роковини. Інж. М. Литвицький: До характеристики умов селянського господарювання на Радянській Україні. Інж. Д. Андрієвський: Україна в світовій політиці. І. Стотар: Деколіберализм як ідеольогія. Е. Онацький: Українська національна церква. Ген. М. Омелянович-Павленко, старший: Останні місяці 1918 р. Офіціяльна частина. З діяльности організацій. Хроніка.

Літопис українського друку, Харків. 3. листопада, ч. 44.

Наша Земля, суспільно-політичний і літературний журнал. Ужгород, жовтень ч. 10.

✝ ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ.

Атаназій Островський. Дня 14. листопада н. р. відпровадило громадянство міста Тисьмениці на вічний спочинок народнього вчителя і визначного громадянина Атаназія Островського, що помер по короткій недузі в 52 році життя.

Від наймолодших літ, бо вже на шкільній лавці, а опісля як учитель, брав Покійний живу участь у громадянському житті. Був взірцевим учителем педагогом та невсипущим робітником на народньому полі. Обнявши перед 30 роками першу учительську посаду в Пшеничниках біля Тисьмениці, організує аматорський гурток з місцевих селян і виставляє народні песи вже тоді з великим успіхом. Перенесений небавком до Тисьмениці стає він діяльним членом усіх українських місцевих товариств та дає разом з іншими почин до оснування нових, прим. Т-ва „Народній Дім", „Сокіл", „Рідна Школа" й інших, і дбає щиро про їх розвиток. Підчас війни перебуває в більшій части поза Тисьменицею, а в часі визвольного зриву українського народу стає осередком організаційного руху Тисьмениці й повіту. Покликаний на становище директора міської 7-клясової школи, працює дальше невтомно. Арештований літом 1919 р., сидів пок. Островський зиму півроку в таборі в Стшалкові, звідки вернув уже з дуже підірваним здоровлям. Одержавши по довшій перерві посаду вчителя в Тисьмениці, віддається — поруч праці при виконуванні свого звання — всеціло освітно-культурній праці серед українського громадянства Тисьмениці і в тій цілі організує хор та аматорський гурток при читальні „Просвіти" на монастирськім передмістю, якої був душею; взагалі всі свої сили і вільний час жертвує розвоєві цеї читальні. Дає теж почин до згуртування молоді в пластових частинах при „Філії Т-ва Охорони Дітей і Опіки над Молоддю" в Тисьмениці, якої був головою. В тій ділянці заслужився Покійний незвичайно, виховуючи молодь в любові до високих ідеалів та освідомлюючи старших в національному дусі.

Несподівана смерть перетяла нагло пасмо його трудящого життя саме в розгарі праці над будовою читальняного дому, не позволивши йому зреалізувати своїх плянів. Покійний осиротив вдову і троє ще не заосмотрених дітей. В похоронах пок. Атаназія Островського взяло участь десятьох священиків, цілий учительський збір місцевий і доокола вний і велике число громадян, котрі з великим жалем, смутком і сльозами прощали Покійного. — В. Й. П.!

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

Новий Український Театр дир. П. Карабіневича на Волині.

Любомль
27/XI Запорожець за Дунаєм.
28/XI Вихрест.
29/XI Два злодії.
Ковель
30/XI Маруся Богуславка
1/XII Гейша.
2/XII Вій.
3/XII Барон Кіммель.
Камінь-Коширськ
4/XII Маруся Богуславка
5/XII Гейша.
6/XII Барон Кіммель. 6—?

Ширші сходини членів „Союзу Українок" відбудуться в понеділок 26/XI ц. р. о год. 6. веч. в салі Бесіди, Рутовського 22. Пані посол Мілена Рудницька, Олена Шепарович і Олена Гомзинова прочитають свої спомини з перед 10 літ. О численну участь членів просить Головний Виділ „Союзу Українок". 981 2-2

Виділ „Львівського Бояна" пригадує, що Загальні Збори Товариства відбудуться зі звичайним денним порядком у второк дня 27. листопада 1928 р. о год. 6. вечір в Малій салі Муз. Тов. ім. Лисенка у Львові, вул. Шашкевича ч. 5. 984 1—1

Надзвичайні датки на потреби „Рідної Школи" прислали ВП.: Маруся Степьків Хшановська 4 ам. дол. на покриття шкід, заподіяних дня 1. XI. 1928 р. в школі при вул. Мохнацького ч. 12, о. Мітрат Базюк 100 зол., д-р Волошин Михайло 20 зол., Іван Яцишин, майстер столярський, Львів 20 зол., Політичні Вязні в Бриґідках 20 зол., Повітовий Союз Кружків, Борщів 200 зол., гості на іменинах ВП. Михайла Баднюка 19 зол. і 1 ам. дол., Коопер. „Воля" в Володимирцях 25 зол., о. Володимир Петрик, парох в Бабині 36 зол. як збірку на соборчику в Пиновичах, деканат самбірський, Звіринський Павло, Нестанячі 12 зол. як збірку на весіллю Михайла Грицака, яке відбулося дня 13. ц. м., о. Юрій Кміт в Чайковичах 136 зол., о. Теофіль Прийма, парох в Дулібах 150 зол., Михайло Галань, Белз 10 зол., Українські політичні вязні в Дрогобичі, Карне заведення 16 зол., Українська Студентська Громада в Кракові 22 зол., Коопер. „Надія" в Буковій 10 зол., Українське Т-во „Просвіта" у Загребі 33 зол., Василь Свищ, власник склепу в Надвірній 19 зол., Михайло Мартинишин, Ляцьке, з нагоди весілля 5·37 зол., Микола Муль, Ляцьке, з нагоди весілля 3·80 зол., Коопер. „Будучність" в Тернополі 74·57 зол., Михайло і Ольга Мочульські, Грималів 30 зол. — ВП. Жертводавцям складає щиру подяку Головна Управа. 983

Пригадка для Виділів Філій і Читалень Т-ва „Просвіта". В останнє пригадується справу виготовлення і пересилання звідомлень з цілорічної діяльности. Вони потрібні для виготовлення загального звідомлення про теперішний стан освітньої роботи та її досягнень. Найдальше до дня 15-го грудня ц. р. належить вислати виповнені звідомлення по призначенню. Супроти байдужих поступимо згідно з вимогами статуту Товариства. — Головний Виділ Т-ва „Просвіта" у Львові.

За редакцію відповідає Василь Мудрий. Накладом Видавничої Спілки „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло", Львів, Ринок ч. 10.